

Asia: VN/1088/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (lukio- ja ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksut EU/ETA-valtioiden ulkopuolisille ja ammatillisen koulutuksen tilauskoulutus)

Lausunnonantajan lausunto

Lausunnon keskeinen sisältö

Kirkon Ulkomaanapu on huolissaan tilauskoulutukseen suunniteltujen muutosten vaikutuksista kansainvälisillä koulutusmarkkinoilla toimiviin yrityksiin. Nykyisellään lakiehdotus ei huomioi EU- ja ETA-alueen ulkopuolelle suunnattua tilauskoulutusta. Lakiehdotuksen mukaiset muutokset tulisikin täsmentää koskemaan vain tilauskoulutusta, joka toteutetaan Suomessa opiskelijan oleskeluluvalla Suomeen saapuville henkilöille.

Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen tilauskoulutusta koskevia ehdotuksia

Kirkon Ulkomaanapu (KUA) kiittää mahdollisuudesta lausua opetus- ja kulttuuriministeriölle tilauskoulutuksen muutoksista osana ammatillisen koulutuksen lakimuutoksia. Kirkon Ulkomaanapu on huolissaan tilauskoulutukseen suunniteltujen muutosten vaikutuksista kansainvälisillä koulutusmarkkinoilla toimiviin yrityksiin.

Suomi on onnistuneesti nostanut koulutuksen kehitysyhteistyön painopisteeksi. Laadukas koulutus on perusedellytys niin köyhyyden vähentämiselle, työpaikkojen luomiselle, talouskasvulle, tasa-arvolle, vakaille demokratioille kuin ilmastonmuutoksen torjumiselle. Afrikan maissa joka vuosi noin 10–12 miljoonaa nuorta tulee työmarkkinoille, mutta uusia työpaikkoja syntyy vain 3 miljoonaa. On välttämätöntä, että nuoret saavat sellaista koulutusta, joka johtaa työllistymiseen ja toimeentuloon.

Valtioneuvoston Kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteko painottaa koulutusvientiä ja suomalaisia oppimisratkaisuja: ”Suomessa on monia koulutusvientiin ja -teknologiaan erikoistuneita yrityksiä ja oppilaitoksia, jotka voivat tukea yhteiskuntien kehittymistä ja oppimista kehittyvillä markkinoilla. Kiinnostus ammatilliseen ja korkean asteen koulutukseen ja suomalaisiin oppimisratkaisuihin on suurta.”

Kirkon Ulkomaanapu on osakkaana Omnia Education Partnerships (OEP) -yhtiössä, joka kehittää ammatillisen koulutuksen ratkaisuja yhdessä kansainvälisten kumppanien kanssa. OEP on ollut mukana kehittämässä ammatillista koulutusta esimerkiksi Palestiinassa ja Ukrainassa.

Nyt lausunnolla oleva luonnos heikentää edelleen suomalaisten koulutuksenjärjestäjien

ja yritysten toimintamahdollisuuksia ja kilpailukykyä moniin maihin verrattuna. Esityksen vaikutuksia elinkeinoihin ja yrityksiin (4.2.5.) onkin tarkasteltu ainoastaan osajatuonnin näkökulmasta, eikä vaikutuksissa ole huomioitu yrityksiä, jotka toteuttavat tutkintovientiä tilauskoulutuksena EU- ja ETA-alueiden ulkopuolelle. Alalla on pitkään toiminut yrityksiä, joiden toiminta on keskittynyt tällaiseen tutkintovientiin, ei osajatuontiin.

Lakiesitys pyrkii puuttumaan aitoihin tilauskoulutuksessa havaittuihin ongelmiin erityisesti Suomeen tulleiden opiskelijoiden oikeusturvan kohdalla. Kirkon Ulkomaanapu jakaa tämän huolen. Nyt lausunnoilla oleva esitys vaikuttaa negatiivisesti kuitenkin myös aivan toisentyppiseen toimintaan.

Lakiehdotuksesta saa kuvan, että tilauskoulutusta toteutetaan vain Suomessa. Esityksessä tulisi kuitenkin huomioida, että tutkintovientiä on tehty vuodesta 2017 alkaen juuri tilauskoulutuksena eli maksajana ei ole ollut yksittäinen opiskelija vaan hänen työnantajansa (yksityinen tai julkinen taho) tai esimerkiksi YK-järjestö. On huomattava, että koulutuksiin on voinut sisältyä oppimisjakso Suomessa, mutta osallistujat eivät tähtää Suomen työmarkkinoille vaan ovat täällä oppimassa hyviä käytäntöjä.

Nyt lausunnolla oleva lakiehdotus ei erottele EU- ja ETA-alueen ulkopuolella, ei Suomen työmarkkinoille tähtäävää tilauskoulutusta ja Suomessa tehtävää tilauskoulutusta, joka on pääsääntöisesti vastannut osajapulaa. Tullessaan voimaan uusi lainsäädäntö käytännössä estäisi tilauskoulutusmuodossa tapahtuvan tutkintoviennin EU- ja ETA-alueen ulkopuolelle rajoittamalla tytär- tai osakkuusyhtiöiden toimintaa ja siirtäen merkittävän liiketoimintariskin koulutuksen järjestäjälle. On huomioitava, että vaikka kunta- tai kuntayhtymä voisi eriyttää kaupallisen toiminnan kirjanpidossaan, riskejä ei voi eriyttää ja tämä tarkoittaisi pahimmillaan sitä, että valtionosuuksista tulisi katettavaksi ulkomaisia vakuusmaksuja ja liiketoiminnan tappioita. Tämän vuoksi on keskeistä, että tutkintovientiä tulee jatkossakin voida toteuttaa tilauskoulutuksen muodossa esimerkiksi täsmentämällä, että lakiehdotuksen mukaiset muutokset koskevat vain tilauskoulutusta, joka toteutetaan Suomessa opiskelijan oleskeluluvalla Suomeen saapuville henkilöille.

EU- ja ETA-alueen ulkopuolella tapahtuva tilauskoulutus vaatii merkittävää liiketoimintaosaamista, sopimukset ovat yleensä vieraan valtion hankintoja, vaativat toimitustakauksen kyseisen maan pankkiin ja sisältävät korkean liiketoimintariskin. Siksi tällainen toiminta on yleensä yhtiöitetty ja yhtiö vastaa koulutuksen toteuttamisesta tilaajalle koulutuksen järjestäjän laadunvalvonnan mukaisesti. Keskeiset tutkinnon myöntämiseen liittyvät prosessit ovat näissä sopimuksissa kuitenkin selkeästi koulutuksen järjestäjän vastuulla, jolloin varsinaisena tilaajana on yksityinen tai julkinen yhteisö, tytär- tai osakkuusyhtiö toteuttaa sovitusti koulutuksen ja koulutuksen järjestäjä tutkinnon

myöntämiseen liittyvät prosessit laaditun sopimuksen mukaisesti. Koulutuksen järjestäjää suojaa sopimus tytär- tai osakkuusyhtiön kanssa eli koulutuksen järjestäjä ei kanna taloudellista riskiä.

Mikäli tutkintovienti EU- ja ETA-alueen ulkopuolelle koskee jatkossa vain yksilön maksamaa koulutusta, ollaan tilanteessa, jossa tytär- tai osakkuusyhtiö ei voi tarjota koulutuspalveluja yhteisöille EU- ja ETA-alueen ulkopuolelle, jolloin tutkintovienti käytännössä loppuu. Tämä supistaa vientituloja ja on vastoin hallitusohjelman linjauksia. Tilauskoulutuksena toteutettu tutkintovienti on viimeisen kahdeksan vuoden aikana tukenut Suomen maakuvatyötä ja edistänyt valtioiden välisiä suhteita. Näissä tilauskoulutuksissa ei ole ilmennyt eettisiä haasteita.

Säännöskohtaisissa perusteissa on nostettu esiin, että koulutuksen järjestäjät ovat siirtäneet järjestämisluvan alaista toimintaa perustamalleen yritykselle. Tämä on jo nykyinsäädännön vastaista. Ammatillisten tutkintojen ja koulutuksen järjestäminen edellyttää opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää tutkintojen ja koulutuksen järjestämislupaa. Tämä ei kuitenkaan rajaa koulutuksen hankkimista myös muualta kuin koulutuksen järjestäjältä.

Koulutuksen hankkimisesta on säädetty ammatillisen koulutuksen lain 30 §:ssä, jonka mukaan koulutuksen järjestäjä voi hankkia mm. järjestämisluvassa määrättyjen tutkintojen osia sekä niihin valmistavaa tutkintokoulutusta toiselta ammatillisen tai muun koulutuksen järjestäjältä, muulta julkiselta taholta taikka muulta yksityiseltä yhteisöltä tai säätiöltä. Tämä on ristiriidassa sen kanssa, ettei koulutuksen järjestäjän tytär- ja/tai osakkuusyhtiö voisi olla mukana tilauskoulutuksen toteuttamisessa yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa.

Toisin kuin korkeakoulutus, suomalainen ammatillinen koulutus on osaamisperusteista, eikä näin ollen osaamisen hankkimisen tapoja voida rajoittaa. Jos koulutusta voi antaa ainoastaan koulutuksen järjestäjä, osaamisperusteisuus ei enää toteudu eikä tällöin esim. työpaikoilla tapahtuma oppiminen ole mahdollista. Tällä hetkellä Suomessa toimii myös useita liiketaloudellisin perustein koulutuspalveluita tarjoavia toimijoita, joiden toimintaa ei toistaiseksi ole laissa rajattu. Vastaavan pitäisi olla mahdollista myös tilauskoulutuksen ollessa kyseessä.

Lausuntonne koskien lukiokoulutuksen tilauskoulutusta koskevia ehdotuksia

-

Lausuntonne koskien ammatillisen koulutuksen lukuvuosimaksuja koskevia ehdotuksia

-

Lausuntonne koskien lukiokoulutuksen lukuvuosimaksuja koskevia ehdotuksia

-

Lausuntonne koskien rahoituslain muutoksia

-

Lausuntonne koskien oppivelvollisuuslakiin ehdotettavaa muutosta

-

Lausuntonne koskien tiedonvaihto-oikeuksia

-

Laakso Tapio
Kirkon Ulkomaanapu